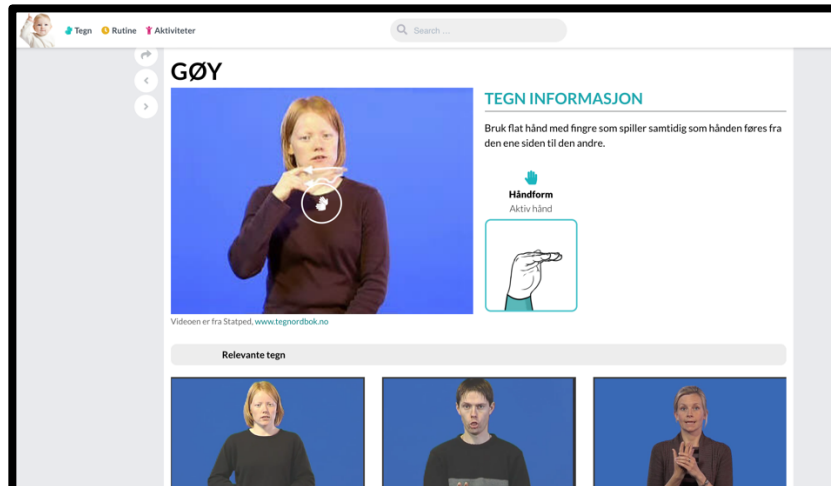

Sluttrapport

Styrk språket de to første årene

BeSeen via Norges Døveforbund og Stiftelsen Dam

Forord

Barn fra 0-2 år går gjennom det mange språkforskere kaller ”den kritiske perioden for språkopplæring” (etter Lanneberg, 1967). Barn er ekstra mottakelige for språk i denne alderen. Det er gjentatte ganger påvist at en forsinket språkutvikling i «den kritiske perioden» fører til at barn får en svekket språkutvikling som varer helt til de er voksne; de klarer aldri å ta igjen andre barn med normal språkutvikling.

Barn som ikke får god stimulans når de er små vil belaste samfunnet økonomisk senere. Med en tidlig innsats vil barna henge med i språkutvikling fra fødselen av, og det er en god samfunnsøkonomisk investering.

Dette gjelder spesielt barn med ekstra behov, for eksempel hørselshemmede, barn med Downs syndrom, utviklingshemmede barn og så videre. Hvis foreldrene ikke har et bevisst forhold til språkopplæring, vil det kunne påvirke barnas utvikling av språksenteret i hjernen. Mange barn med spesielle behov har stort utbytte av å bruke tegnspråk når de er små, dette gjelder spesielt hørselshemmede med alvorlig hørselstap (Matovich 2010, Malloy 2003).

95% av hørsels-hemmede barn fødes av hørende familier uten kjennskap til døve, hørselshemmede eller tegnspråk (Anderson & Reilly, 2002). Foreldre med døve/hørselshemmede barn i den alderen er ofte usikre på hvilken metode de skal velge til barna sine; taletrening eller tegnspråk.

Sammendrag

Ifølge Foreldre- og oppvekstutvalget i Norges Døveforbund (hvor medlemmene er hørende foreldre til døve/hørselshemmede barn), råder det dessverre en «vente og se»-holdning i store deler av det medisinske og pedagogiske fagmiljøet rundt hørselshemmede barn. Dette fører til at mange anbefaler å vente med å bruke tegnspråk inntil man ser om det er nødvendig. I praksis betyr dette: Tegnspråk innføres når språkutviklingen er forsinket. Dette gjør at svært mange hørselshemmede barn får forsinket språkutvikling og ikke oppnår aldersadekvat språkutvikling sammenlignet med barn som hører normalt, i noen tilfeller så alvorlig at de kan betegnes som «språkløse». Det er dessverre blitt slik at det oppfattes som normalt at hørselshemmede barn har forsinket eller dårligere språkutvikling enn hørende barn.

Dette er helt unødvendig, fordi vi har lang historisk erfaring med at de 5% av hørselshemmede barn som fødes av foreldre som allerede kan tegnspråk (som regel foreldre som selv er døve), utvikler aldersadekvat språk. Ved hjelp av tegnspråk, kan man igangsette språkutviklingen før man eventuelt oppdager større utfordringer rundt «vanlig» tale- og hørselsbasert språkutvikling, og unngår da å miste utvikling i løpet av «den kritiske perioden for språkopplæring.»

I tillegg er en av grunnene til «vente og se»-holdningen at mange oppfatter det som tungvint å lære seg tegnspråk. Foreldrene tenker at de må ta flere uker fri fra jobben for å lære seg tegnspråk på kurs. Det ønsker de ikke før de absolutt må. Dette kan løses ved at foreldrene får enkel tilgang til tegnspråk via nettside og/eller app. Da kan de begynne med få tegn, og lære seg tegnspråk i et tempo som passer hver enkelt familie. Da slipper vi «vente og se»-holdningen, men i stedet får «prøve og se»-holdningen.

Innholdsfortegnelse

- Bakgrunn for prosjektet
- Målsetting og målgruppe
- Prosjektgjennomføring og metode
- Resultater, vurdering av resultat- og effektmål
- Oppsummering med konklusjon og videre planer
- Referanser / Litteratur
- Vedlegg

Bakgrunn for prosjektet

Det finnes ikke tegnspråklige læringsaktiviteter som har fokus på barn før barnehagealder. Det er svært lite tilgjengelig informasjon om hvordan man kan bruke enkelt tegnspråk for barn som er 0-2 år gamle.

Det mangler lekeforslag på tegnspråk, sanger på tegnspråk, tegnrytmer og andre morsomme aktiviteter på tegnspråk. Mange av tegnspråklige læringsaktiviteter som er nyttige for disse foreldrene blir overført muntlig av tegnspråkmiljøet. Foreldre uten kjennskap til tegnspråkmiljøet har derfor ikke tilgang til disse med mindre noen samler og dokumenterer disse.

Derfor har vi laget en nettside med tegnspråkmateriell for barn med spesielle behov: www.babytegn.com. Nettsiden som vi har laget er tilpasset til hjemmebruk og er brukervennlig for foreldrene.

Målsetting og målgruppe

Målsettingen er å gi hjelp og støtte til familier med barn i risikogruppen for forsinket språkutvikling (som barn med Down syndrom og/eller hørselshemming), og forebygge at barna blir liggende etter jevnaldrende i språkutviklingen.

Det gjorde vi ved å opprette en nettside med tegnspråklige læringsaktiviteter. Nettsiden fungerer også som en ressursbank med tegnspråkmaterielle for barn mellom 0-2 år og er lett tilgjengelig for alle. Det er mulig for interesserte familier å få kunnskap om tegnspråk uten å binde seg til noe forpliktende, som for eksempel full opplæring i tegnspråk.

Målgruppen er barn med 0-2 år med utfordringer i forhold til språkutvikling, for eksempel barn med hørselshemming, Downs syndrom, utviklingshemning og andre barn med spesielle behov. Man antar at det er cirka 1500 barn i målgruppen. I tillegg kommer deres familiemedlemmer. Vi anslår målgruppen med barn og familier til å være cirka 6000.

Andre som også kan ha nytte av denne nettsiden er hørende barn av innvandrere. Innvandrerbarn vokser ofte opp med flere språk og mange av dem bruker ulike språk hjemme og i barnehagen. Enkle tegn hjelper ofte disse barna med å utvikle begge talespråkene. Vi kan se et eksempel på dette fra Viken barnehage i Gjøvik. Der ansatte de en døv barnehageassistent, som bruker tegnspråk, selv om ingen av barna var døve.

Denne nettsiden er også for alle som ønsker å bruke tegnspråk til barn i 0-2 årsalderen. De får tilgang til denne nettsiden/ressursbanken. Det gjelder så vel familier som barnehager, skoler, sykehus, barnehjem, helsestasjoner og alle andre steder hvor barn 0-2 år er.

Prosjektgjennomføring og metode

Prosjektet var delt inn i fire ulike faser:

1. Planlegging av nettside
2. Filmproduksjon (SuperVisuell)
3. Utvikle nettside
4. Markedsføring og distribusjon

Fase 1. Planlegging av nettside (2018)

- Research og innsamling fra brukere
- Pedagogisk arbeid med barnehager fagpersoner
- Utarbeidet av nettside-innhold basert på innsamlet data
- Innsamling av data
- Utarbeidet av nettside-design
- Forsøkte app-muligheter

Fase 2. Filmproduksjon (2019, 1 av 2)

- Planlegget filmproduksjonen med SuperVisuell (produksjonsdesign)
- Opptak på SuperVisuell i Sandefjord

(10 måneders stans i prosjektet da prosjektleder hadde morspermisjon. Prosjektleder kan sende morspermisjon-dokumenter til Stiftelsen Dam ved forespørsel.)

Fase 2. Filmproduksjon (2019, 2 av 2)

- Opptak i hjemme av prosjektleder med babyen sin (SuperVisuell)
- Grovredigering av opptaking

Fase 3. Utvikle nettside (2020)

- Igangsette prosessen med design av nettsiden

Fase 4. Postproduksjon/ferdigstilling/web (2020)

- Brukere tester nettsiden hjemme med sine barn
- Justerer nettsiden etter tilbakemeldinger fra foreldrene
- Finpussing og justering

Resultater, vurdering av resultat- og effektmål

Det har i prosjektperioden vært besluttet om å bruke app i stedet for nettside. Stiftelsen Dam har blitt varslet om det i framdriftsrapport, men det ble senere snudd og prosjektet resulterer seg i nettside likevel. Begrunnelsen er at det blir for dyrt med app. Vi har ikke brukt midler til å prøve å lage app. Vi har snakket med app-utviklere før vi varslet Stiftelsen Dam, men fikk opplysningene idet vi skulle skrive kontrakt som gjorde at vi forsto at det blir mye dyrere enn vi trodde da vi varslet Dam. Det gjorde at vi utviklet nettside i stedet.

Videre så har blant annet hjemmekontortiltakene gjorde at det ble billigere i administrasjonskostnadene, hjemmekontor ble benyttet før korona inntraff Norge også og det ga noe gjenstående midler i prosjektet. Prosjektlederen har i samråd med Norges Døveforbund blitt enig om å bruke midlene på markedsføring. Det å markedsføre er viktig for å oppnå prosjektmålet vårt. For å ha gulrot så har vi besluttet at de første 500 brukere (ikke testere) av nettsiden får gratis babytegn-bok. Bøkene ble kjøpt til kostprisen og selv om prosjektlederen er forfatter av boken så får hun ikke noe ekstra lønn utover det. Beslutningen ble tatt fordi vi så at mange av testere av nettsiden var veldig interessert i boken og vi antok at dette har mer effektiv framover å bruke midler på markedsføringskanalene. Vi når ut til mange av brukere via våre kanaler uansett.

I koronatiden har prosjektgjennomføringsplanen blitt endret for å ta hensyn til brukere og å tilpasse tiltak til koronavirus-restriksjonene.

Vi hadde et spørreskjema som hentet inn respons fra brukerne både før og etter at de brukte nettsiden. Dette ga svar på hvordan nettsiden har påvirket dem. Det har vist at nettsiden påvirker målgruppen i en positiv måte. Nettsiden er brukt av en bred målgruppe og andre fagmiljøer rundt barn som tradisjonelt ikke har benyttet seg av tegnspråk som en ressurs for språklig utvikling. Det har vist å være viktig for foreldre av døve barn.

Prosjektlederen og Supervisuell ble enig at prosjektlederen skal overta nettdesignet ettersom prosjektlederen kan dette. Det betydde at kostnadene til nettsiden gikk ned, men lønnskostnadene

gikk opp selv om resultatet blir det samme. Vi vurderte det som mest effektivt bruk av midlene da vi sparer kostnadene ved å måtte betale dobbelt til prosjektlederen og utvikler som sitter ved siden av hverandre. Nå kan prosjektlederen gjøre det selv.

Nettsiden framstilles på en lettforståelig måte med korte og gode forklaringer. Den vises flere filmklipp av de viktigste tegnene, hvordan man bruker tegn på en effektiv måte med barn, samt mer informasjon om grunnleggende ting. Dessuten vises det filmeksemplere av leker, sanger, tegnerytmer og andre morsomme aktiviteter på nettsiden.

Nettsiden har en informasjonsdel som inneholder fakta og annen informasjon om døde og hørselshemmede og tegnspråk slik at de som ikke har noen kjennskap til det kan hente mer informasjon der. Dette vil bidra til en økt forståelse for døde, hørselshemmede og bruk av tegnspråk for foreldrene til hørselshemmede barn i «prøve og se»-perioden.

Oppsummering med konklusjon og videre planer

Selv om samlingen av tegnspråklige foreldre ble avlyst på grunn av koronatiltakene, fikk foreldrene mulighet komme med innspill. Disse innspillene vil tas videre på en allerede opprettet facebookgruppe (Babytegn) i forbindelse med prosjektet der folk kan komme med ideer, kommentarer og ha diskusjoner. Nettsiden blir kontinuerlig oppdatert frivillig av prosjektlederen (som er snart en mor igjen) med filmer fra egen mobil og fra filmer av andre foreldrenes mobil med nye aktiviteter idéer. Det er en utmerket måte å holde temaet oppdatert.

Stiftelsen Dam har gitt prosjektmidler til et annet prosjekt «Barseltreff på tegnspråk». Det er planlagt at nettsiden som ble utviklet i dette prosjektet skal bli benyttet som materiale på barseltreffene.

Hvis aktuelt, referanser/litteratur

Matovich-Noddeland, M. & Noddeland, P. (2017). Babytegn: Åpne barnets verden. *Cappelen Damm*, Oslo, Norway.

Slowikowska, Beata. (2011). Tidlig språkutvikling hos et døvt barn av døde foreldre. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, (29): 158-187.

Matovich, Megan. (2010). Why sign? Exploring the benefits of sign language. Master thesis, http://whysign.wix.com/why_sign. Gallaudet University, Washington DC.

Niedersøe, Jan, Madsbjerg, Sigrid, Frost, Jørgen & Sørensen, Peer M. (2006). Det tidlige sprogs betydning for læseindlæringen. *Psykologisk Pædagogisk Rådgiving*, (2): 162 - 171 Oppland

Malloy, Tiara V. (2003). Sign language use for deaf, hard of hearing, and hearing babies: The evidence supports it. *American Society for Deaf Children*: 1-28.

Anderson, D., & Reilly, J. (2002). The MacArthur communicative development inventory: Normative data for American Sign Language. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 7(2), 83-106.

Acredolo, Linda & Goodwyn, Susan. (July 2000). The long-term impact of symbolic gesturing during infancy on IQ at age 8. Paper presented at the meetings of the International Society for Infant Studies. Brighton, UK.

Felzer, Laura. (1998). A multi sensory reading program that really works. *Teaching and Change*, (5): 169-183.

Handberg, Tone-Britt. (1995). Beskrivelse av foneminvenaret i norsk tegnspråk hos ett-åring. Individuell semesteroppgave ved Institutt for spesialpedagogikk. Universitetet i Oslo.

Garcia, Joseph. (1987). Sign with your baby. *Graduate thesis, Alaska University*. Garcia, Joseph. (1994). Toddler talk. Stratton Kehl Publications, Inc.

Eventuelle vedlegg

1. Bilde av filming med SuperVisuell

